

*Mateusz Kuźmik**

Uniwersytet Zielonogórski

AGGRESSION AS A CHALLENGE. POD REDAKCJĄ HANNY LIBERSKIEJ I MARZANNY FARNICKIEJ, 2016

Książka *Aggression as a Challenge* jest wynikiem współpracy autorów z wielu ośrodków naukowych zarówno w Polsce, jak i za granicą w celu ukazania różnych aspektów zjawiska agresji. Ponieważ jest to problem wielowymiarowy, w publikacji opisane zostały m.in. przemoc seksualna, problemy młodzieży, przemoc szkolna, cyberbullying, strategie radzenia sobie ze stresem, awersyjne rodzicielstwo i zachowania przestępcze.

Specjaliści, którzy podjęli się zadania analizy współczesnych wyzwań związanych z agresją, zanalizowali wiele konstruktów teoretycznych, takich jak: umysł, rodzaje zachowań, specyficzne doświadczenia i stany emocjonalne. Wzięli oni również pod uwagę w swoich rozważaniach kontekst historyczny, społeczny, a nawet polityczny. Publikacja podzielona jest na trzy części. Pierwsza dotyczy teoretycznego aspektu agresji, druga obejmuje agresję w świecie dzieci i młodzieży, a trzecia agresję w świecie dorosłych. Autorzy zwracają uwagę na konieczność różnicowania natury wspomnianego zagrożenia rozumianego potocznie i naukowo.

Pierwsza część książki zawiera dwa teksty. Pierwszy, autorstwa Marzanny Farnickiej i Hanny Liberskiej (*Stages and Patches of Aggression Development – Knowledge that Awaits being Uncovered [Poziomy i ścieżki rozwoju agresji – wiedza, która czeka by zostać odkrytą]*), dotyczy etapów i dróg rozwoju agresji. Drugi jest wynikiem pracy zespołu Adama Frączka, Karoliny Konopki i Moniki Dominiak-Kochanek (*Patterns of Readiness for Interpersonal Aggression. A Cross-national Study on Sex Difference [Schematy mobilizacji w agresji międzyludzkiej]*) i opisuje wzorce gotowości do agresji interpersonalnej. Dane przedstawione w tekście zostały uzyskane przy okazji badań nad różnicami płciowymi na próbach z Włoch, Polski, Hiszpanii i Stanów Zjednoczonych.

Część druga zawiera dziewięć tekstów. Znaleźć tam można artykuł, którego autorami są Simina Musilova oraz Janusz Trempała (*Students' Aggressive Behavior at High*

* Mateusz Kuźmik – magister pedagogiki, doktorant na Uniwersytecie Zielonogórskim. Czynnie uczestniczy w pracy z dziećmi ze Stowarzyszenia „Możesz Inaczej” i prowadzi warsztaty dotyczące profilaktyki niedostosowania społecznego. W badaniach zajmuje się zjawiskiem niedostosowania społecznego, poczucia bezpieczeństwa oraz poczucia własnej wartości. Interesuje się psychologią pozytywną.

School: A Comparison of Czech and Polish Samples [Zachowanie agresywne studentów na etapie liceum: porównanie prób czeskich i polskich]). Na uwagę zasługuje również tekst Hannny Liberskiej, Klaudii Bonieckiej oraz Tumendemberela Pureva (*Assuming the Roles of Aggressor and Victim by Lower Secondary School Youth. Research Report* [Przyjmowanie roli agresora i ofiary w szkołach średnich, raport z badań]). Zbigniew Izdebski i Krzysztof Wąż (*Peer Sexual Abuse. Diagnosis of the Phenomenon, Perpetrators and their Therapy* [Nadużycia seksualne wśród par. Diagnoza zjawiska, sprawcy i ich terapia]) są z kolei twórcami artykułu z dziedziny seksuologii. Autorzy analizują nadużycia seksualne występujące wśród par. Oprócz tego w rozdziale drugim możemy odnaleźć również wspólną publikację takich naukowców, jak Bassam Aouil, Maria Kajdasz-Aouil i Małgorzata Suprynowicz (*Cyberbullying – The Need for Prevention in Schools* [Cyberbullying – Potrzeba zapobiegania w szkołach]), oraz inny tekst Marzanny Farnickiej i Iwony Grzegorzewskiej (*Family Correlates of Adolescents' Readiness to Assume the Role of Aggressor or Victim* [Związki rodziny z gotowością młodzieży do przyjmowania ról agresora lub ofiary]). W artykule napisanym przez Kingę Mickiewicz i Karolinę Głogowską (*Anger and Attachment of Children Growing up in Kinship-based Foster Families* [Gniew i przywiązanie dzieci dorastających w rodzinach zastępczych opartych na pokrewieństwie biologicznym]) agresorzy i ofiary są opisywani w kontekście wchodzenia w specyficzne role społeczne ze względu na czynnik różnicujący, jakim jest kontekst rodzinny (rodziny biologiczne i zastępcze). Agata Kozłowska podjęła się z kolei przedstawienia różnych aspektów agresji, jako konsekwencji uruchamianych sposobów radzenia sobie ze stresem (*Aggression and Coping with Stress. Which Aspects of Aggression Appear Due to Coping with Stress?* [Agresja i radzenie sobie ze stresem. Które aspekty agresji pojawiają się w związku z radzeniem sobie ze stresem?]). Natalia Pilarska i Malwina Tudorowska to autorki tekstu dotyczącego określonych zachowań ryzykownych i tego, jak młodzież radzi sobie ze stresem (*Specific Risk Behaviors and Methods for Dealing with Stress Based on Religion in Teenagers Using Psychoactive Substances* [Zachowania ryzykowne młodzieży zażywającej substancji psychoaktywnych i sposoby radzenia sobie z agresją, bazujące na religii]). Elżbieta Turska (*Family Dysfunctionality as a Risk Factor for Mood Disorders in Adolescents* [Dysfunkcyjna rodzina, jako czynnik ryzyka dla zaburzeń nastroju wśród młodzieży]) poruszyła natomiast problem zaburzeń nastroju u młodzieży, wiążąc to zjawisko z dysfunkcyjną rodziną.

Trzecia część jest zbiorem artykułów dotyczących przejawów oraz uwarunkowań agresji w świecie dorosłych. Lidia Cierpiałkowska (*Emotional Dysregulation and Aggression in People with Borderline Personality Disorder* [Zaburzenia emocjonalne i agresja wśród ludzi z zaburzeniami osobowości typu borderline]) w artykule otwierającym tę część monografii podejmuje problem związku procesów mentalizacji z agresją wśród ludzi z zaburzeniem osobowości z pogranicza. Autorka skupia się na pokazaniu dwóch dróg rozwoju wspomnianej choroby psychicznej, traumatycznej i nie-

traumatycznej. Lucyna Bakiera (*Aversive Parenting. An Attempt of Conceptualization [Awersyjne rodzicielstwo. Usiłowanie konceptualizacji]*) podejmuje próbę konceptualizacji awersyjnego rodzicielstwa. Autorka zwraca uwagę na złożoność problemów i zagadnień związanych z zaangażowaniem rodziców, pisząc o stylach, które przyjmują ojcowie i matki. Na podstawie przeglądu literatury przedstawia również typy unikowego rodzicielstwa, skupiając się na jego konsekwencjach dla rozwoju dziecka. Karolina Walczak oraz Katarzyna Wałęcka-Matyja (*Family Determinants and Susceptibility of an Individual to Mobbing at the Workplace [Determinanty rodzinne i podatność jednostki na mobbing w miejscach pracy]*) poruszają z kolei tematykę mobbingu w miejscu pracy, wiążąc podatność jednostki na to zjawisko z determinantami rodzinnymi. W tekście autorstwa Hanny Liberskiej (*Manifestations of Aggression in Prisoners [Przejawy agresji u więźniów]*) przeczytamy o agresji wśród polskich więźniów oraz jej wybranych przyczynach. W dziedzinie psychologii resocjalizacyjnej mieści się także artykuł Dagmary Marii Boruc (*The Emotional Intelligence of Male Polish Prisoners in Comparison to Men with no Criminal Record [Inteligencja emocjonalna wśród mężczyzn skazanych w porównaniu do mężczyzn bez zanotowanych przestępstw]*), która skupiła się na konstrukcie inteligencji emocjonalnej wśród skazanych. Lajos Hüse wraz z dwójką innych węgierskich naukowców (*Professional Approach and the First Line of Institutional Response to Domestic Violence: A Hungarian Overview [Podejście fachowe i pierwsza linia odpowiedzi instytucjonalnej w przypadku przemocy domowej]*) poruszyli problematykę profesjonalnego podejścia instytucji odpowiedzialnych za zajmowanie się problemem przemocy domowej.

Opisywana pozycja warta jest uwagi. Może być potraktowana jako przegląd podejmowanej problematyki badawczej w celu coraz lepszego opisywania i wyjaśniania powstawania oraz kontrolowania fenomenu, jakim jest agresja. Dzięki udziałowi węgierskich naukowców publikacja jest wkładem w międzynarodowy dyskurs dotyczący wyzwania, jakim jest radzenie sobie z przemocą.

Bibliografia

Aggression as a Challenge, Theory and research – Current Problems, ed. H. Liberska, M. Farnicka, Frankfurt am Main: Peter Lang Edition, 2016, ISBN: 978-3-631-65688-4.